

Aleapau ki he malu 'a e Fānau saienisi 'i he Ako Lotoloto

Hingoa 'o e Tamasi'i ako _____ 'Apiako _____

Apiako _____ Lēsoni Saienisi _____ Piliote _____

Taumu'a

Ko e saienisi' ko e kalasi 'oku ngāue'i hono leepi. 'E lava ke lahi 'a e ngaahi ngāue leepi 'e ngāue'aki 'a e ngaahi naunau, kemikale pea/pē fanga monumanu 'e fakatu'utamaki kapau 'e 'ikai ngāue'aki fakalelei. Ko e malu 'i he kalasi saienisi' ko e me'a mu'omu'a taha ia ki he fānau ako, 'kau faiako' mo e mātu'a.' Ko e ngaahi lao' ni mo ha ngaahi lao tānaki mai 'e ho'o faiako' kuo pau ke muimui'i ia 'e he fānau saienisi' he taimi kotoa pē. Ko e tatau 'o e aleapau' ni 'oku tonu ke ke fakamo'oni ai pea mo ho'o mātu'a/tauhi fānau' pea tauhi ia 'i ho'o pepa saienisi.

Ngaahi Lao ki he Malu

1. Ngāue'aki ho 'ulungaanga lelei taha' he ngāue kotoa 'i loki ako. Ko e va'inga' mo e fakakata' pea mo e va'inga vale' 'e lava ke ne fakatupu ha ngaahi fakatamaki ma'au mo ho kaungā ako.'
2. Tui ha vala malu ke ke mateuteu ai ki he ngaahi ngāue leepi. 'Oua 'e tui e vala ngakōkō' 'a ee te ke lava 'o tau ha me'a 'o tō pe te ne fakatupu koe ke ke humu pē tō. Nonono' ho 'ulu' ki mui kapau 'oku loloa. Tui e sū mapuni, 'ikai ko e senitolo pē sū 'ete pē silipa. Ngāue'aki ha talimalu'i kapau 'e talaatu 'e he faiako.'
3. Kuo pau ke fa'o ke puli kotoa ho'o ngaahi me'a taautaha hangē ko e kato, pepa, mo e hina vai kimu'a pea kamata e ngāue leepi. Ko ho'o naunau leepi pē, fakahinohino, 'pepa ngāue' mo e me'angāue tohi' 'e 'i ho'o tēpile leepi.
4. Fanongo tokanga ki he fakahinohino ho'o faiako' ke ke lava o muimui'i ia pea mo e founga ke tohi 'aki. Kapau 'oku 'ikai ke ke mahino'i e fakahinohino' pē kongā 'o e founga, 'kole ha tokoni. 'Oua na'a' ke fai ha ngāue 'i he leepi' 'oku 'ikai taau mo e founga 'o e leepi' pē mei ho'o faiako.
5. 'Oua 'e ala ki he me'angāue pē naunau 'o e leepi' kae 'oua leva ke fakahinohino atu ke ke fai pehē. Ngāue'aki e naunau' hangē ko hono fakahinohino.'
6. Fakahoko pē 'a e ngaahi ngāue 'oku 'osi tali ke fai' tuku kehe ka faka'atā 'e he faiako' ke ke fai mo ha ngāue kehe.
7. 'Oua 'e kai, inu pē kai pulukamu 'i he leepi. 'Oua 'e 'ahi'ahi'i 'a e ngaahi naunau 'o e leepi. 'Oua 'e ngāue'aki e ngaahi me'a sio'ata 'i he leepi' ke fai ai ha kai pē inu. Ko e me'akai' 'oku 'ikai ngofua ke 'ave ki he leepi.
8. 'Oua 'e ala ki ho mata, 'fo'i mata, 'pē ngutu' lolotonga ho'o ngāue'aki 'a e ngaahi naunau saienisi.
9. Ngāue'aki 'a e matasio'ata malu' 'i he taimi 'oku talaatu. Tui ma'u he lolotonga 'o e ngāue' tukukehe ka talaatu 'e he faiako' ke to'o.
10. Muimui'i e fakahinohino 'a e faiako' ki hono fakama'a. 'E toki kakato 'a e ngāue leepi' 'i he hili hono fakama'a 'o e ngaahi naunau 'o e leepi.' 'I he taimi 'oku ke fakafoki ha 'ū naunau kuo ma'a, fakahā ki ho'o faiako' kapau 'oku mafahi ha me'a pē 'ikai ngāue lelei.
11. Fakapapau'i 'oku ke 'ilo'i e feitu'u ke tānaki ki ai 'a e veve.' Fakapapau'i 'oku fa'o ki ai.

12. Fufulu ho nima 'aki 'a e koa' mo e vai' hili e ngaahi ngāue kotoa.
13. Fakahā leva ki ho'o faiako' kapau 'oku 'i ai ha lavea pē ha me'a fakatu'utāmaki 'e hoko pea tali ki he fakahinohino 'a e faiako' kimu'a pea ke fakahoko ha toe me'a fekau'aki mo ia. Kau ki heni 'a e mahua' pea moe mafahi ha sio'ata.
14. Pehē ma'u pē ko e kemikale 'oku ngāue'aki 'i he leepi' 'oku fakatu'utāmaki kapau 'e 'ikai ngāue'aki totonu. 'E fakahinohino koe 'e ho'o faiako' ki he founa totonu ki hono to'o pē nanamu ki ha kemikale kapau 'oku fiema'u ki he leepi.' Ka 'ikai, faka'ehi'ehi mei he ala pē nanamu ki he kemikale.
15. Kapau 'oku kau 'i ho'o leepi' e ngāue mo e fanga manu (mo e inisekite), fakapapau'i 'oku ke mahino'i mo muimui'i e fakahinohino ho'o faiako' ki hono ngāue'aki eni.' Tui ha kofu nima pea ala tokanga ki he fanga monumanu.' Fakahā leva ki ho'o faiako' ha ngaahi u'u, mavau pē anga mālohi 'oku hoko.
16. Fua 'aki ho ongo nima' loua 'a e maikolosikoupi' --- nima e taha ki he uma' pea taha 'i lalo he va'e.'
17. Muimui'i e fakahinohino 'a e faiako' he ngāue'aki e ngaahi me'a ne fakatolonga' mo e naunau tafa.' Mātu'aki tokanga 'i hono ngāue'aki e me'a māsila' hangē ko e hele mo e helekosi. Fakahoko e tu'usi' mama'o mei ho sino.'
18. Fakamama'o mei he feitu'u sitoka' tukukehe kapau 'oku faka'atā koe 'e he faiako.'
19. Ala tokanga ki he 'ū me'a sio'ata. Ngāue'aki 'a e tongi' pē kongā tupenu ke to'o 'aki 'a e sio'ata vela.' Ka mafahi ha sio'ata, fakahā ki ho'o faiako' ki he fakahinohino hono fakama'a.
20. Ngāue'aki 'a e ngaahi ivi mafana' hangē koe fakahinohino.' 'Oua 'e tuku ha peleti vela pē sitou ulo ta'e tokanga'i.
21. 'Ilo'i e feitu'u 'oku 'i ai 'a e ngaahi naunau ki he malu' (me'a tamate afi, sipi afi, feitu'u tafitafi, saoa malu, me'a tokoni lavea) pea mo e anga hono ngāue'aki. 'Ilo'i e feitu'u hū ki tu'a fakavavevave' mo e me'a 'e fai 'o ka ai ha fakavavevave pē ha akoako.

Ngaahi Fehu'i Taautaha ki he Malu

22. 'Oku ke tui mata loi?
☐ 'lo ☐ 'Ikai | 23. 'Oku ke lava 'o tala 'a e lanu?
☐ 'lo ☐ 'Ikai | 24. 'Oku 'i ai ha me'a 'oku kovi
☐ 'lo ☐ 'Ikai Kapau
kātaki 'o lisi: _____ |
|--|--|--|

Ko e Aleapau 'a e Tamasi'i Ako' mo e Mātu'a/Tauhi Fānau'

Koau, _____ (hingoa 'o e tamasi'i ako'), kuo' u lau pea' u loto ke muimui'i kotoa 'a e ngaahi lao ki he malu' 'i he Aleapau' ni ki he Malu 'a e Saienisi.' 'Oku ou tali lelei keu muimui'i e lao' ni ke fakapapau'i 'eku malu' pea mo e malu 'o hoku kaungā ako' pea mo e kau faiako.' Te u ngāue fakataha ki he lahi taha mo e faiako' mo e kau ako kehe' ke tokanga'i 'a e malu 'a e 'ātakai 'i he leepi.' Te u muimui ofi ki he ngaahi fakahinohino lea mo e tohi 'oku 'omi 'e he faiako.' 'Oku ou 'ilo'i ko e ngāue hala 'aki 'a e aleapau malu ko eni' 'e hoko ai 'a e anga ta'etaau 'i he leepi' pea 'e malava ke fakamavahe'i ai au mei he leepi.'

_____ Hingoa 'o e Tamasi'i Ako (tohinima)

_____ Fakamo'oni 'a e Tamasi'i Ako

_____ 'Aho

Kuo u lau 'a e aleapau' ni pea 'oku ou 'ilo'i 'a e ngaahi me'afua ke fakapapau'i ai 'a e malu 'eku tamasi'i' 'i he leepi saienisi.'

_____ Hingoa 'o e Mātu'a/Tauhi Fānau (tohinima)

_____ Fakamo'oni 'a e Mātu'a/Tauhi Fānau

_____ 'Aho